№ 113 Օգոստոսի 23 Երեքշաբթի **1883** Օգոստոսի 23 Երեքշաբթի № 113

ՏԱՍՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ: Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի Тифлисъ· Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Ախալքալաքից: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Արտաքին լուրեր:—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: —ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Նամակ Թիւրքիայից:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ

Օգոստոսի 11-ին

—

Ինչպէս ուրիշ շատ բառեր, մրցումն (конкуренція) բառն էլ իր իսկական մտքով չէ հասկացվում մեզանում: Օտար ազգերի մէջ մրցումն նշանակում է մի ձգտում գերազանցելու իր հակառակորդին, նրա ուսումնարանից աւելի լաւը բանալով, նրա լրագրից աւելի լաւ լրագիր հիմնելով, նրա ապրանքից աւելի լաւը արդիւնաբերելով, նրա ձեռակերտից աւելի լաւը շինելով, նրա հնարած մեքենայից աւելի յարմարագոյնը, դիւրագինը ճարտարապետելով, մի խօսքով ազնիւ մրցումն գործելով, առանց որի չը կայ կեանք որ և է ձեռնարկութեան մէջ: Դա ստիպում է իւրաքանչիւրին շարժվել՝ քանի որ այլք գործում են, սովորեցնում է չը նստել անգործ, որովհետև մրցումը—դա մի յարատև մղիչ է դէպի յառաջ: Շտապողը կը վարձատրվի, իսկ դանդաղողը կը պատժվի: Բայց մեզանում այդպէս չէ հասկացվում մրցումը, մենք կարծում ենք թէ հարկաւոր է մեր տունը շինելու համար նախ մի ուրիշինը քանդել: Մէկը հիմնել է մի գեղեցիկ, օրինակելի ուսումնարան, մենք աշխատում ենք այդ հիմնարկութիւնը քանդել և նրա տեղ մերը հիմնել, մէկը մի պարբերական թերթ է հրատարակում, որի ուղղութիւնը, յօդուածների լրջութիւնը և այլ գեղեցիկ յատկութիւնները բոլորի համակրութիւնը գրաւել են, և ահա մենք ևս մի ուրիշ թերթ ունենալով ամեն աններելի միջոցներով աշխատում ենք յիշած թերթի խմբագրին էլ, նրա աշխատակիցներին էլ անարգել, հայհոյել, ինչ է նրա թերթը խափանվի՝ ասպարէզը մեզ մնայ: Մէկը բանաստեղծ, վիպասան է, բոլորը խոստովանում են նրա տաղանդը, բայց որովհետև մենք ևս մի աններելի, թթուած «գայլի չարական» ունենք շինած, ուստի փքված ու ուռած Կրիլովի՝ մուսաների կարգը դասվել ցանկացող էշի նման, մեր հակառակորդ մատենագրի բազմամեայ աշխատանքը, հաստատված անունը՝ սկսում ենք ոտնատակ տալ, մանաւանդ որ «նպատակն էլ արդարացնում է միջոցը»: Աւելորդ խորութիւնը անտեղի է... Մեզ համար ուրիշի ապրանքը, ուրիշի ձեռակերտը—վատ են, խարդախ են, ուրիշները սուտ են խօսում, մենք ենք միայն ճշմարիտը, մանաւանդ եթէ այդ ուրիշները մեր արհեստակիցները, պաշտօնակիցներն են: Կարծես մենք ցանկանում ենք, որ միայն մենք լաւ ապրենք, մենք գանձեր դիզենք, մենք անուն վաստակենք, իսկ ուրիշները թէ կուզ կոտրվեն . . . Ո՞ւմ փոյթն է: Ահա թէ ո՛ր աստիճան սաստ, գուտ անասնական, հակամարդկային բնազդներ (ИНСТИНКТЫ) յարուցանում է մեր մէջ այդ անիծեալ եսականութիւնը: Իւրաքանչիւր օր՝ մեր աչքի առաջ տեսնում ենք այդպիսի տխուր պատկերներ: Երկու արհեստակիցներ, երկու վաճառակիցներ, միմեանց հետ մրցելով, միմեանց վարկն ու պատիւը ձգելով, միմեանց «ինատու» ապրանքը կամ առանց շահի կամ աննշան օգուտով վաճառելով, վերջ ի վերջոյ երկուսն ևս գլորվում են այն անդունդը, որ իւրաքանչիւրը պատրաստել էր հակառակորդի համար: Երևի հնանում է մեր այն պապենական առածը թէ «ամեն մարդ իր գ ա մ ա թ ը կուտէ»: Մենք պատրաստ ենք ուրիշների բաժինն էլ վայելել, բայց չենք մտածում որ կը պատժվենք չափազանց ագահութեան համար: «Ի՞նչ օգուտ եթէ մարդ ամբողջ աշխարհին օգուտ տայ, իսկ իր անձը վնասի ենթարկէ» ասեց Աստուածային Ուսուցիչը: Նոյն խօսքերը կարելի ասել և այդ տեսակ մրցողներուն, որովհետև օգուտ տեսնողները—գնողներն են, վնասվողները՝—ծախող-մրցողները: Տար երկինք, որ մենք հայերս և մանաւորապէս Ախալքալաքի բնակիչներս հասկանայինք այդպիսի մրցման վնասը ու զգուշանայինք: Ամսոյս 10-ին՝ ցերեկով տեղւոյս բերդի կալանաւորներից մի Թուրք՝— որ աւազակութեան և սպանելու փորձ արած լինելու պատճառով այս տարի Թիֆլիսի նահանգ. դատ. շրջագայող բաժնից դատապարտված էր ութնամեայ տաժանակիր աշխատանքների և այնուհետև Սիբիրում մշտապէս բնակվելու—փորձեց փախչել: Զինուորների մօտից՝ բերդից նա դուրս փախաւ և վազեց դէպի ձորը: Զինուորները բաւական հալածելուց յետոյ սպանեցին նորան:

***

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Ախալքալաք, 14 օգոստոսի

Անցեալ տարի՝ Նախկին Թեմ. վերատեսուչ պ. Բարխուդարեանց ուղարկել էր իր օգնականի անունով մի քանի օրինակ «Բուրաստան մանկանց» պատկերազարդ թերթի առաջին համարներից, որպէս զի բաժանորդներ գտնի: Հինգ բաժանորդներ գրվեցան և փողերը կանխիկ վճարեցին: Ստացած համարներն էին №.№. 1—8: Մինչ ցայժմ չը նայելով մեր աշխատանքին, հետևեալ համարներից ոչ մէկը չը կարողացանք ստանալ: Արդեօք պ. Բարխուդարեանցը թէ «Բուրաստանի» խմբագրութիւնն է մեղաւոր դրա մէջ՝ չը գիտենք: Խնդրում ենք «Բուրաստանի» խմբագրութիւնից ուշադրութիւն դարձնել մեր գանգատին, որովհետև ոչ ոք չի ցանկանայ փող վճարել և ոչինչ չը ստանալ դրա փոխարէն: Մենք տրամադիր ենք կարծել որ դա մի գրականական գ ե շ ե ֆ տ ի ձև է «Բուրաստանի» պ. պ. խմբագիրների կողմից:

Խ. Մառանկոզեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Այս օրերս ստացանք Կ. Պօլսի «Մասիս» լրագրի համարները: Ինչպէս յայտնի է այդ լրագիրը արգելվեցաւ թիւրքաց կառավարութենից երկու ամսով և միայն այժմ սկսել է նորից երևալ:

—

ԱԳԱՐԱԿ գիւղից մեզ տեղեկացնում են, որ նորերս Զանգեզուրի անտառապահներից մէկը տեսնելով մի հայ գիւղացու մի ծառի վրա նստած տերևներ կտրելիս ցորենի ամբարի յատակի վրա փռելու համար, նրան հրամայում է վայր իջնել: Հայը կատարելով հրամանը փախչում է, իսկ անտառապահը նրա յետևից հրացան արձակելով նրան վիրաւորում է: Քննութիւնը սկսված է:

—

ԻԳԴԻՐԻ ուսումնարանը, ինչպէս հաղորդում է մեր թղթակիցը, նիւթական միջոցներից զուրկ լինելով փակվելու վրա է:

—

ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱՍԻ հոգևոր հայոց ուսումնարանի հոգաբարձուները մեզ մի նամակ ուղարկեցին, որով նրանք պ. Սարգարեանցին և նորա ամուսնուն շնորհակալութիւն են յայտնում մի ներկայացման համար, որ տեղի ունեցաւ օգոստոսի 9-ին և հարիւր րուբլ եկամուտ տուեց:

—

ՇՈՒՇՈՒՑ գրում են մեր լրագրին, որ այնտեղի փօստատան ծառայողները շատ տարբեր կերպով են վարվում իրանց նամակները և լրագիրները ստանալու եկողների հետ: Մի քանիսները մինչև անգամ արտօնութիւն են վայելում և կարողանում են օտար լրագիրներ բացանել և կարդալ, այն ինչ ուրիշները ընդունվում են անքաղաքավարութեամբ և մինչև անգամ կոպտութիւնով:

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեզ գրում են ամսիս 14-ից հետևեալը. «Նորերս տեղիս վաճառականներից մինի վրա գիշերով յարձակվել էին անյայտ չարագործներ, կարճ մահակով նրա գլխին խփել և գրպանից փողեր տարել: Մահակի ծայրը գնդաձև էր և մեխերով զինված: Մի քանի օր առաջ էլ մի պարոնին վիրաւորել են դանակով:»

—

Կ. Պօլսի «Մասիս» լրագրում կարդում ենք հետևեալը: «Վանէն եկած նամակներէ ցաւօք սրտի կը տեղեկանանք թէ պ. Մկրտիչ Փորթուգալեանի հոն հիմնած կենտրոնական վարժարանը կարի անձուկ վիճակի մը մէջ է վանեցւոց անտարբե-

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կարին, 31 յուլիսի

Թոյլ տուէք, յարգոյ խմբագիր, իբրև ուխտաւորի, ճանապարհորդութեանս մէջ տեսած և լսածս նկարագրել «Մշակ» օրագրիդ միջոցաւ, որոնք պատահել են վերջին երեք ամսվայ ընթացքում:

Մինչև օրս չը կարծեմ թէ Տաճկա-Հայաստանից, հակառակ սովորականին, երբ և իցէ ուրախ լուրեր տեղի ունեցած լինեն ձեր պատուական թերթի մէջ, ուստի և մենք այդ սովորականին հետևելով, տխուր լուրերով շարենք մեր տողերը անցեալի պատկերը ներկայի փոխարինելով:

Կարնոյ անցքից յետոյ կառավարութիւնը տէրութեան բոլոր հայաբնակ գաւառաց կուսակալներին հեռագրեց՝ որ քննեն հայերին—մի՞ գուցէ դոքա ևս վարակված լինեն այդ ախտով. իսկապէս կուսակալները չը սխալվեցան իրենց պատասխանի մէջ թէ՝ հոգ մի անէք, հայերի ցերեկվայ արածը աչքերիս առաջն է, իսկ գիշերվայ խորհածը առաւօտեան բարձերիս վրա: Պատասխանը շատ պարզ է թէ մեզ, թէ կառավարութեան համար և բացատրութեան կարօտութիւն չունի:

Տրապիզոնից մինչև Էրզրում երբէք պակաս չեն հայ պանդուխտների թիւը. 8 օրուայ միջոցում անցել են 2600 մշեցի և վանեցի հայեր դէպի Կ. Պօլիս մշակութիւն անելու: Վերջին խումբը բաղկացած էր 345 հոգուց. սոքա ըստ մեծի մասին իրենց անով տեղով էին հեռանում հայրենիքից, որոնց առաջնորդում էին 2 վարդապետներ և մի քահանայ Կտուց անապատից: Քարերը կը համոզվին, որ իրենց տեղից հեռանալը վնաս է, բայց սոքա երբէք: Լեռները և անտառները շրջապատված են աւազակներով, որոնց գլխաւորները տէրութեան զինուորներն են, ինչպէս կը բացատրենք ի ներքոյ: Այս ձորերում երեք ամսվայ միջոցում սպանված են 9 հոգի, կողոպտված են 23—և թալանել են 18 ջորի իրենց բեռներով: Երկու օր առաջ սամսոնցի և կիրասոնցի ուխտաւորները Բաբերդի մօտակայքում կէս ժամվայ ճանապարհ առաջ գնալով իրենց միւս ընկերներից, աւազակները յարձակվում են սրանց վրա, մի ծեր և պառաւ կնոջ կապում են պարանով, մի բիթլիսցի և մի քղեցի երիտասարդների բռնաբարում են այն աստիճան, որ խեղճերին հազիւ կիսամահ Էրզրում հասցրին: Մի և նոյն օրը երկու ղարահիսարցիք, որոնք իրենց ընտանիքով փոխադրվում են Վան, Իլիջայի մօտակայքում տաճիկներից թալանվում են. Էրզրում գալով ոստիկանները խլում են նոցանից անցագրերը, ասարկելով որ կեղծ են. այժմ նրանք կտոր հացի կարօտ կը շրջին փողոցներում:

Վանայ և Բաղէշի հրդեհի կայծերը այժմ հասան Ղարահիսար — հ ա յ ո ց թ ա ղ ե ր ը 800 տ ն ո վ այ ր վ ե ց ա ն. վնասը ճշգիւ յայտնի չէ: Քղիի Աւէգ գիւղը Մամադ-Ալիի աւազակախումբը թալանեց: Բուլանղ Ֆէհադ աւազակապետը տեղային հարուստներին կողոպտելուց յետոյ խնուսցի Գէորգ աղային իր ազգականովը միասին մորթելով, կը մտնի քէյհէյի (գիւղապետ) տունը և վերջինիս թամքելով իբրև աւանակի, կը հեծնի և ամբողջ գիւղը կը պտըտի: Այս օրերս ռուսաց հիւպատոսարանը հեռագիր ստացաւ, որ «Ռուսո-Գնէ»-ի և Իբօի աւազակախումբը Մամադ-Ալիի առաջնորդութեամբ յարձակվեց Ղարայքէօֆրի վրա և երկու ռուսահպատակ վաճառականներին սպանելուց յետոյ, նոցա ապրանքը 50,000 ղրուշի արժողութեամբ թալանեցին *): Գօյնուգի, Ղըլըսքաղաքի, Եարըմմաղանի չերքեզները ևս ամեն անցքերը բռնել են ու աւազակութեամբ են պարապվում. մի շաբաթ առաջ Բիթլիսի վաճառականների կարաւանը, 8 բեռնաւորված ձիերով, քշեցին անյայտացրին: Ալօ անունով մշեցի մի երիտասարդ, որը 8 ամիս առաջ 70 ձիաներով Տրապիզոնից Պարսկաստան և Տաճկաստան ապրանք էր փոխադրում, այժմ կողոպտվելով աւազակներից բանտարկված է Կարնոյ մէջ: Մշոյ դաշտում Փաղումցի Մամէդ-Ալի աւազակապետը կողոպտելով գիւղացիներին, սպանում է տէր-Նիկողայոս քահանային, վերջինիս դիմադրութեանը պատճառով: Աւելի ցաւալին այն է, որ հայ պանդուխտները, երբ հայրենիք են վերադառնում, քաղաքներում, ինչպէս Էրզրումում, ոստիկանութիւնը խլում է նոցանից «եօլ թէս կէրէսին» (ճամբու անցագիր). պանդուխտ ճամբորդը ամիսներով ուշանում է, հազար ու մէկ աղաչանքով ու փողով հազիւ հազ կարողանում է հաստատել, որ ինքը տաճկահպատակ է, տէրութեան հաւատարիմ ծառան է և այլն և ապա ազատվելով, մի և նոյն քննութեանը ենթարկվում է միւս քաղաքներում:

Ամերիկացի բժիշկ միսիօնար Մր. Ռէյնօլտս Բաղէշի մօտակայքում աւազակներից կողոպտվում ու վիրաւորվում է: Տեղային կուսակալը այս գործի ծանրակշիռ լինելը և պատասխանատուութիւնը տեսնելով, ամեն միջոց ձեռք է առել աւազակներին կալանաւորելու ու պատժելու (կարծես թէ տեղը չը գիտէ), լաւ հասկանալով, որ մի եւրօպացու համար պատասխանատուութիւնը հաւասար է 100 հայի: Տայ Աստուած, որ գէթ տարեկան մի եւրոպացի թալանվէր կամ վիրաւորվէր, որի շնորհիւ կարելի էր Եւրոպայի ուշադրութիւնը դարձնել թշուառ հայերի վրա:

Յիշեալ աւազակները ապրում են Ղուզուլջանի գայմագամ Յուսէյն բէկի, գայմագամ Իբօ-Ամիր-Օղլի-ի, Զխուրի գայմագամ Մուսսա բէկի և Գոմաձորի աւազակներին հսկող Միրզա-բէկի հովանաւորութեանց ներքոյ, որոնք երկու տարի առաջ ապստամբվել էին կառավարութեան դէմ և աւազակութեամբ էին պարապվում: Կառավարութիւնը սոցա արած անիրաւութեանց փոխարէն գայմագամութիւն շնորհեց նրանց, որ առաւել խելացի կերպով հայոց արիւնը ծծեն: Կառավարութեան այս տեսակ տնօրինութեան շնորհիւն է, որ ամեն մի մահմետական այս րոպէիս, իբրև արիւնարբու վագր հայերին այդ աստիճան նեղում է:

—

Ընթերցողին կը յիշեցնենք սոյն 83 թ. № 12 «Մշակի» մէջ յիշված 7 սայլերի կողոպտվելը ցորենով ու եզներով. գիւղացիք սաստիկ պատճառաւ ցորենը տանում էին Օլթի Զորոխ գետի վրա աղալու: Նոցա կողոպտողները տէրութեան զօրքերն էին, սակայն գիւղացւոց բողոքը անլսելի եղաւ: Այնուհետև այս գծի վրա, Լիվանայում, աւազակութիւնը օրըստօրէ սաստկացաւ: Գիւղացոց կեանքը բոլորովին վտանգի ենթարկվեց, սակայն ձայն չէին կարող հանել, որովհետև նոցա բողոքը իրենց ականջները միայն կը լսէին: Յուլիսի 2-ին կողոպտվեցան սոյն ճանապարհի վրա քանի մի վաճառականներ, որոնցից մէկը ուղղափառ էր (մուսուլման). այս անգամ կառավարութիւնը ի պատիւ մէկ թիւրքի՝ հրամայեց աւազակներին կալանաւորել: Սաւարի զօրքերը սարը բարձրանալով, զանազան խորշերից հանեցին 18 զինեալ զինուորներ, որոնք իրենց բիգբաշիների և մինբաշիների հրամանով՝ իրենց հետ միացնելով և լեռնաբնակ լազերին, աւազակութեամբ էին պարապվում մինչև Տրապիզոնի լեռները: Ար-

*) Սպանվողները երկու բաղէշցի եղբայրներ են: Զարմանալին այն է, որ ռուսաց հիւպատոսը այս բաները ամեն օր տեսնելով ու լսելով, ուխտաւորաց ձեռքից զէնքերը խլում է:

րութեան պատճառով, և թէ բարեջան հիմնադիրն ինքն ևս չատ կը նեղուի: Այս կենտրոնական վարժարան չարունակութիւն պիտի լինէր վանայ վարժապետանոցին, որ ինչպէս գիտեն ընթերցողք, Միացեալ Ընկերութեանց ծախուք կը հոգացուէր:»

—

Մայրաքաղաքի լրագիրներից մէկին հեռագրում են, որ տէրութիւնը քննում է արդէն փօթի-թիֆլիսեան երկաթուղու Միխայլօվօ իջևանի և Ախալցխայի մէջ, Բօրժօմի վրայով, ճիւղաչ երկաթուղի անցկացնելու նախագիծը:

—

«Рус. Вѣд.» լրագրի 224 №-ում տպված է պ. Եվգենի Ստալինսկու մի յօդուածը կովկասի մէջ թէյ արդիւնաբերելու առաջին փորձերի մասին Ներսէս V կաթողիկոսի և իշխ. Վօրօնցօվի օրերով ու նախաձեռնութեամբ 1833 թ.: Մենք կաշխատենք ծանօթացնել ընթերցողներին յօդուածի հետ:

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ դադարեցրած «Голосъ» լրագիրը կը հրատարակվի սեպտեմբերի 1-ից պ. Մէյենի ձեռքով, առանց յառաջագոյն ցենզուրայի: Նորա խմբագիրները՝ պ. պ. Կրաևսկի և Բիլբասով ուղևորվում են արտասահման՝ վերականգնելու իրանց խանգարված առողջութիւնը:

—

ՇԱՄՇԱԴԻՆԻՑ մեզ գրում են, որ Թանդրի-Վերդի Թուրք աւազակապետը մի խումբ աւազակներով մեծ վնասներ է հասցնում այնտեղի շրջակայքում. այս օրերս աւազակների այդ խումբը Ալէքսանդրապօլի ճանապարհին կողոպտել է մի քանի հայ վաճառականներին: Այնտեղի գաւառապետը մինչև օրս չէ ձերբակալել դորանց:

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ ռուսաց կայսրութեան մէջ հիմնվում է բօլգարական դեսպանատուն, կազմված դեսպանից և քարտուղարից:

—

Մայրաքաղաքի լրագիրներում կարդում ենք, որ 1885 թ. Պետերբուրգում մտադիր են կազմել միջազգային ճարտարապետական աշխարհանդէս:

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ Պետերբուրգի անգլիական դեսպանատունը այս օրերս ստացաւ իր արտաքին գործերի նախարար լորդ Գրենվիլից շրջաբերական—բանակցելու Ս. Պետերբուրգի կաբինետի հետ՝ թէ արդեօք չեն կարող Անգլիայի հպատակ հրէաները երբեմն իրանց գործերով Ռուսաստան ճանապարհորդելիս այն օրէնքներին ենթարկվել, ինչ օրէնքներ որ սահմանված են Անգլիայի հպատակների համար կայսրութեան մէջ: Այս առաջարկութեան չարժառիթն այն էր, որ այս օրերս Ս. Պետերբուրգից դուրս ուղարկեցին Լօնդօնի առևտրական տան անդամ մի հրէայի, որը եկել էր Ռուսաստան իր պաշտօնի վերաբերեալ գործերով: Անցեալ տարի մի և նոյն երևոյթը պատահեցաւ և Լիվենստօն հրէայի հետ:

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ ճանապարհների հաղորդակցութեան նախարար Պօսիէտ արտասահմանից վերադառնալով, կայցելի Կովկաս, Անդրկովկասեան երկաթուղին զննելու նպատակով:

—

Թիֆլիսում լուր է տարածված, որ օգոստոսի վերջերին Մեծ Իշխան Միխայլ Նիկօլաևիչ կայցելի Բօրժօմ և իր կալուածքում կը մնայ մի քանի շաբաթ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Polit. Corres. լրագիրը հաղորդում է, որ Սօֆիայի քաղաքական շրջաններում սպասում են, որ Կ. Պօլսից վերադառնալուց յետոյ, Չերնօգօրիայի իշխան Նիկօլան պաշտօնապէս կը տեսակցի Բօլգարիայի իշխան Ալէքսանդրի հետ:

—Կ. Պօլսից հաղորդում են, որ ռուսաց դեսպան Նէլիդօվ ի պատիւ Չերնօգօրիայի իշխանի մի հանդիսաւոր ճաշկերոյթ կազմեց, որտեղ հրաւիրված էին Թիւրքաց պետական առաջնակարգ մարդիկը և Կ. Պօլսի հասարակութեան ու դիպլօմատիայի ընտիր ներկայացուցիչները:

—Կ. Պօլսից գրում են, որ Ղազի-Մահմեդ-փաշան, Սալօնիկի նահանգապետը, ենթարկվեց Սալօնիկ քաղաքի փողոցներում աւազակների յարձակմունքին: Կռւի մէջ նորա երկու զինուորներին սպանեցին, իսկ իրան փաշային փախցրին սարերը:

—Ֆրանսիայի բոլոր հասարակապետական լրագիրները զբաղված են Անամի կայսրութեան Գիւէ մայրաքաղաքի առաջիկայ նուաճման խնդրով: Լրագիրների կարծիքով այդպիսի վճռական քայլով ապահոված կը լինի ֆրանսիացիների տիրապետութիւնը Հնդկա—Չինի այդ մասում և ոչ միայն վերջ կը տայ ամեն տեսակ ապստամբութիւններին ընդդէմ ֆրանսիացիների, այլ և մի և նոյն ժամանակ կը ստիպէ Չինաստանին Անամի վրա իր ծայրագոյն իրաւունքները վերականգնելու ամեն տեսակ փորձերից հրաժարվել:

—Լօնդօնից հաղորդում են, որ արտաքին գործերի նախարարութեան մէջ կայացաւ եւրօպական մեծ պետութիւնների դեսպանների նիստը Դունայի խնդրի վերաբերութեամբ: Բացի ռուսաց և Թիւրքաց դեսպաններից, որոնք դեռ ևս այդ մասին չեն ստացել իրանց տէրութիւններից լիազօրութիւններ, մնացած դեսպանները վաւերացրին Լօնդօնի կօնֆերենցիայի վճիռները:

—«Standard» լրագրի Կ. Պօլսի թղթակիցը հաղորդում է, որ ծովապետ Էդվարդ Ինգլֆիլդ հասաւ Կ. Պօլիս: Որպէս ներկայացուցիչ անգլիական սինդիկատի, նա առաջարկում է ջրանցք բանալ Պալեստինում: Ծովապետը լաւ ընդունելութիւն գտաւ, սորան նպաստեց մանաւանդ Մուսուրուս փաշան, որը տաք կերպով կպել էր այդ նախագծին: Սուլթանը նոյնպէս չատ համակրութեամբ է վերաբերվում դէպի այդ նախագիծը, որովհետև բացելով ջրային ճանապարհ Կարմիր ծովում Յորդանանի հովիտով, Թիւրքիան դառնում է անկախ Սուէզի ջրանցքից, որին նա միայն անունով է տիրում:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ. Պօլսի «Մասիսի մէջ» կարդում ենք հետևեալը: «Անցեալ օր ծանուցինք թէ աւստրիացի Վունչ անուն աշխարհագէտն՝ հայաբնակ գաւառները պըտտելով աշխարհագրական տեղեկութիւններ կը հաւաքէր: Վիեննայէն կը գրեն թէ Վիեննայի աշխարհագրական ընկերութիւնը կարևոր նամակ մ'ստացեր է պ. Վունչէն, որ Սղերդէն գրած է զայն յունիս 20 թուով: Պ. Վունչ Արևելեան Հայաստանի գաւառները պտըտեր է, ուր աւելի կամ նուազ անկախ քուրդ ցեղեր կը բնակին, և Տիգրիսի ափունքն այցելեր է վանայ արևմտեան կողմը: Այդ գիտնական ուղևորին հետազօտութեանց նայելով, աշխարհացոյց քարտէսները բոլորովին սխալ կերպով կը ներկայեն եղեր իւր պտըտած երկիրը: Պ. Վունչ յունիս 20-ին Սղերդ կը գտնուէր և կուզէր իւր ուղևորութիւնը շարունակել ի Բաշէչ, իւր խուզարկութիւնները վերընկսելու և տեղագրական քարտէսներ հանելու համար: Պ. Վունչ վանայ լճին հիւսիսային արևմտեան կողմը Սալախանա գիւղին մօտ գտնուած ժայռի մը վրայ սեպաձև գրերով արձանագրութիւն մը գտեր է, որ 10 տողէ կը բաղկանայ և դեր իւրաքանչիւրը 1,6 մէթր երկայնութեամբ և որոյ օրինակն հանելով Վիեննա ղրկեր է. պ. Վունչ մտադիր է եղեր քննել նաև Երզնկայի և Տրապիզոնի միջև գտնուած երկիրն և օգոստոսի 10-ին Տրապիզոնէն Վիեննա վերադառնալ:»

***

Այս օրերս Փարիզում կայացաւ Մարդասիրական ընկերութիւնների միջազգային ժողովը: Այդ ժողովում բանուորների կեանքի ապահովելու խնդիրը հիւանդութիւնների ժամանակ տաք վիճաբանութիւնների առարկայ դարձաւ: Զանազան երկիրների պատգամաւորների հաշիւներից երևաց, որ բանուորների ապահովութեան գործը ոչ մի տեղ դեռ այնպէս չէ կազմակերպված, ինչպէս հարկաւոր է և հէնց այդ պատճառով բանուորները անտարբեր են վերաբերվում այդ խնդրին. նոցանից մեծ մեծ տուրքեր են առնում ապահովութեան ընկերութիւնները և չատ էլ կանոններ ու ձևեր են պահանջում: Ի նկատի ունենալով այս հանգամանքը, միջազգային ժողովը մրցանակ նշանակեց 2,500 ֆրանկ նորան, ով կը ներկայացնի բանուորների ապահովութեան մի լաւ նախագիծ մինչև 1884 թ. յունվարի 1-ը:

***

Ֆրանսիայում եկեղեցիները ամեն կերպ աշխատում են գրաւել քաղաքացիներին: Թէ ժամասացութիւնը չէ ներգործում, ապա կոնցերտներ են սարքում: Ահաւասիկ մի ծրագիր, որով Տրուվիլլում «Notre Dame des victoires» եկեղեցում կատարվեցաւ այդպիսի կօնցերտը: Պօլէչկա»—կը կատարէ օրկեստրը. «La serenade» կերգէ երգեհոնի և ջութակի վրա օրիորդ Դանիէլ. «Քարոզ», «Ինտերմեցցօ», երաժշտութիւն Տրավիատայից,—կը կատարէ օրկեստրը. «Andante» պ. պ. Գէյզեց և Վիլլմօտ. մարշ «Քուն առնող դինչերին»—կը կատարէ օրկեստրը. Վերջապէս քիչ է մնացել մի բան . էլ «Madame Angot»-ից կատարել:

***

Նոր երկիր: Ադելայիդից հաղորդում են, որ հարաւային Աւստրալիայի հիւսիսային մասում գըտել են մի գեղեցիկ և ջրով հարուստ նոր երկիր:

դեօք այս անգամ Թիւրքերը կը համոզվեն, թէ իրանք են ամենագլխաւոր խրատատուները-աւազակները:

Յարգելի ընթերցողք, տաճկահայոց թշուառութիւնները նկարագրելուն վերջ չը կայ. հաւատացէք, ինչ որ երէկ էր, կրկնապատիկը այսօր է: Ուշադրութեան արժանի է գիւղացի մանկանց և աղջկանց հետևեալ սրտաշարժ երգը.

Թաս իչինտէ եօղուրտըմ,
Գան իչինտէ բօղուլտըմ,
Նենէմ պէլին քըըլըըն,
Տէրդ բիլին մի տօղուրտուն, և այլն:

կաթսայի մէջ բովուեցայ, արիւնի մէջ խեղդվեցայ, մայրիկ մէջքդ կոտրվի, հոգսի (տանջանք) համար գլխ ծնար: Հեղինակը, ինչպէս պատմում են, Թերջանցի մի հայ կին է, որը յօրինել է իր միակ որդու և ամուսնու սպանման առթիւ: Ահա տաճկահայոց ամենաթշուառ բոպէի մխիթարութիւնը:

—

Վերջացնելով, մասնաւորապէս հարստահարութեանց մասին, մեր խօսքը, մի փոքր ակնարկ ձըգենք տեղւոյս հայոց ներքին վիճակի վրա:

Բաբերդը, Կարինը, Մուշը, Վանը, Բիթլիսը, որք գտնվում են Տաճկաստանի ամենամեծ ճանապարհի վրա, որտեղ բնակվում են եւրօպական ներկայացուցիչներ, կառավարութեան ամեն դասակարգի պաշտօնեաներ, ինչ տեղերից սպասելի էր փոքր ի շատէ ազատութիւն, որոնց շնորհիւ շրջակաները ևս պէտք է ազատութիւն ստանային—այսօր ներկայացնում են մարդկային պատմութեան ամենաթշուառ պատկերը, շնորհիւ մոլեռանդ և բարբարոս պաշտօնեաների և մեր տգէտ ներկայացուցիչների (հոգևորականների): Ցիչեալ կենտրոնները այժմ բոլորն էլ առանց առաջնորդի են: Զանազէր առաջնորդներին կառավարութիւնը խորամանկութեամբ հեռացնում է իրանց թեմերից, իսկ որոնք հակառակվում են Սուլթանի այդ բարեկամական հրաւիրանացը, ինչպէս Խրիմեան Հայրիկ, այնպիսիք զրկվում են պաշտօնից ու կոչումից:

Այսպէս ուրեմն, թեմերը անտէր մնալով, նոցա դատը վարող չը կայ, ազգային գործերը կառավարութիւնը ինքն է վարում, որից ծագում են խռովութիւններ, չփոթութիւններ: Ժողովուրդը կազմում է զանազան կուսակցութիւններ. Երեսփոխանական ժողով, Քաղաքական ժողով, Թաղական խորհուրդ, Ուսումնական խորհուրդ, բոլորն էլ դադարման մէջ են, իրենք իրանց չուաքից են վախենում ու ազգային գործերը ոտի տակ տալիս: Ուսումնարանները բոլորն էլ համարեա փակվելու վրա են. ուսուցիչները 8—6 ամիս թոշակ չեն ստացել. նոքա, որոնք ընտանեաց տէր են, այլ ևս չը կարողանալով համբերել, թողել են իրենց պաշտօնը և կամ գիւղերում են աշխատում կամ քաղաքում մասնաւոր դասերով են պարապում զէթ սովամահ չը լինելու համար: Օրինակի համար, պ. Եղիշէ էֆ. Տուրսունեանը նոյն ծայր յուսահատութեանը ենթարկվելով, Կարնոյ ազգ. ուսումնարանից հեռացաւ և ընտանեկան, զէթ օրական հացը հայթայթելու համար գիւղերում է աշխատում: Կարնոյ ուսումնարանաց գոյութիւնը եթէ այսօր կայ, այդ մասին կարնեցիք թող շնորհակալ լինեն Կարապետ պատուելիից, որը չը նայելով իր ընտանեաց բազմահոգութեանը և իր չքաւորութեանը, 40 տարի է շարունակում է իր պաշտօնավարութիւնը ուսումնարանաց մէջ:—ինչքան որ հայկական ուսումնարանները թշուառ վիճակի են ենթարկվել չքաւորութեան երեսից, այնքան էլ կառավարութիւնը աշխատում է, միանգամայն, ուսումնարանաց գոյութիւնը ոչնչացնելու: Ամսիս 22-ին մի տարօրինակ անցք պատահեցաւ Կարնոյ մէջ. կառավարութիւնը բռնի բերել տուեց այստեղ Ալաշկերտի Միացեալ-Ընկերութեան ուսումնարանի տեօրէն-ուսուցիչ պ. Գէորգ էֆ. Չիլինկերեանին: Տաճկաց կառավարութեան ուսումնական խորհուրդը պահանջում էր նորանից ուսման ծրագիրը, և՛ ի վերջոյ երեք օր խեղճ երիտասարդին չարչարելուց յետ, բռնի մօրուքը ածիլեցին, կարծելով թէ մօրուքը մի այլ տեսակ ընկերութեան նշանաբան է: Կ. Պօլսից հեռագրով յայտնել են կուսակալներին առ այն, թէ ինչ տեղ որ կը պատահի մօրուքաւոր և կարմիր ֆէսաւոր մարդ, առանց հարցաքննութեան և իմանալու թէ ում հպատակ է, կալանաւորեն և բանտարկեն: Հաստատում են, թէ Բաղիշեցի հայի մէկը կառավարութեանը յայտնել է թէ մօրուք պահելը յեղափոխական նշան է և այս պատճառով է, որ կառավարութիւնը այժմ սաստիկ հալածում է մօրուքաւորներին:

—

Կարնոյ անցքից յետոյ թէ ինչեր կրեց հայ ժողովուրդը, ամենքիս յայտնի է: Բանտարկեալներից 16 հոգի ազատվեցան, միւսների տրուած վճիռը օրինաց հակառակ լինելով, վճռաբեկ ատեանը չէր ընդունել, ուստի հաստատելու համար Էրզրումի Վալի-փաշան մի հայ անդամի պէտք ըզգալով, կանչում է իր մօտ Գրիգոր էֆ. Եանըգեանին, մեծամեծ խոստումներով ստիպում է ստորագրել: Յիչեալ էֆէնդին, որ երբէք այդ խեղճերի քննութեանը ներկայ չէր, խաբվելով վալիի հրապուրիչ խօսքերից, առանց կարդալու ստորագրում է բանտարկեալների վճռաթուղթը: Հայ արհեստաւորներից և հայերից խլած զէնքերը կառավարութիւնը անցեալ կիրակի բաժանեց տաճիկներին: Տաճիկ արհեստաւորները արտօնութիւն են ստացել զինագործութեամբ պարապել այն պայմանով, որ միշտ հսկեն հայ արհեստաւորների վրա, որպէս զի հայերը զինագործութեամբ չը պարապվեն և եթէ գաղտնի նկատվեն, մատնեն կառավարութեանը: Այս պատճառով էլ հայ զինագործ արհեստաւորները հիւրասիրվելով քըրդերից, համարեա բոլորը ցրվեցան Քրդստանի զանազան կողմերը, որտեղ նոքա ազատօրէն զէնքեր են շինում և կառավարութիւնը չէ արգելում, լաւ հասկանալով որ հայերը իրենց ձեռքերով զէնքեր են ցրվում իրենց թշնամիներին:

—

Ապա ինչ են անում տաճկա-հայոց իշխանները, ծայրագոյն վարդապետ-վանահայրերը, վեհափառ կաթողիկոսները և ազգասէր կոչված պարոնները կը հարցնէք մեզ: Ներեցէք ինձ անկեղծօրէն պատասխանելու.եթէ պատասխանեմ՝ ոչինչ, այդ սխալ կը լինի: Ահա թէ ինչ են անում: Վանի իշխանները, ինչպէս գիտէք, յիշեալ բարենորոգմանց համար շնորհակալութեան հեռագիր են ուղղում առ ողորմած Սուլթանը: Բաղէշի և Մշոյ երևելիները իրենց համեստ կարծիքն են յայտնում և խորհուրդ տալիս կառավարութեանը, որ ուսումնարանները փակվեն, հայոց պատմութիւնը արգելվի, մօրուքաւորները հալածվեն՝ այն ժամանակ հայերը կը խոնարհվեն տաճկաց բարեխնամ կառավարութեան տակ *):

Աղթամարայ կաթողիկոսը, գիշեր ցերեկ քուն չունի, տէրութեան զօրքերի համար զինատներ է շինում վանքի հաշւով, ժողովրդի փողով, որպէս զի կուրծքը շքանշաններով զարդարէ:

Սուրբ Կարապետի սուրբ վանահայրերը նոյնպէս հանգստութիւն չունեն, ամեն օր պարահանդէսներ, խնճոյքներ և քրդական երեկոներ են սարքում: Այսօր Իբօին են հիւրասիրում, վաղը Մուսա Ալի-բէկին, միւս օրը Յազօյին: Ուխտաւորներից ներողութիւն են խնդրում, որ վանքում տեղ չը կայ, մի քանի օր դուրսը սպասեն: Վանքը մեծ ծախսերի մէջ է, որովհետև օրական 100 քուրդ է կերակրում, այս պատճառով ուխտաւորը պէտք է պարտաւորվի լրացնել այդ ծախսը:

Բասենեան գաւառի Տիմոթէոս ծ. վարդապետը, որը մօտ 200 գիւղի առաջնորդ է, իր ծայրագոյն խելքովը չատ խելացի կերպով է կառավարում իր թեմը: Ո՛չ մի գիւղի մէջ իրաւունք չէ տալիս դպրոց բանալու, որովհետև ժողովուրդը փարմա-

---

*) Այս մասին Բիթլիսու քահանաներից մէկը պատրիարքարանի հրամանով Կ. Պօլիս էր գնացել բացատրութիւն տալու:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ՍԱՐԱՏՕՎ, 18 օգոստոսի։ Այստեղ հասաւ Մեծ իշխան Նիկօլայ Նիկօլաեվիչ Աւագը իր որդի Պետր Նիկօլաեվիչի հետ։ Նոցա Բարձրութիւնները ոգևորութեամբ ընդունվեցան քաղաքի ներկայացուցիչներից և ամբոխից։

ՓԱՐԻԶ, 18 օգոստոսի։ Փարիզի կոմսը բոլոր պետութիւններին յայտնեց կոմս Շամբօրի մահը մի շրջաբերականով, որ ստորագրված է „Ֆիլիպ, Փարիզի կոմս“։

ԿՕՊԵՆՀԱԳԵՆ, 18 օգոստոսի։ Այսօր առաւօտ լուսաբացին „Դանեբրոգ“ շոգենաւը դանիայի թագաւորի, թագաժառանգ իշխան Վօլդեմարի և յունական թագաւորի հետ դուրս գնաց Կեօգի նաւահանգիստը „Դերժավա“ շոգենաւին դիմաւորելու համար։ Երբ Կօպենհագենի ռէյդի վրա երևաց „Դերժավա“, Նոցա կայսերական Մեծութիւնները ընդունվեցան թնդանօթաձգութեամբ և բազմաթիւ ժողովրդի ուրախ աղաղակներով։ Դանիական լրագիրները տպեցին համակրական յօդուածներ ռուսաց պալատի մասին։ Կիլից շուտով կը հասնի Մեծ իշխանուհի Մարիա Պավլօվնա։ Սպասում են նոյնպէս Մեծ իշխան Ալէքսէյ Ալէքսանդրովիչին։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 օգոստոսի։ Երէկ Մեծ իշխան Ալէքսի Ալէքսանդրովիչի ներկայութեամբ կայացաւ „Դմիտրի Դօնսկօի“ նոր կիսազրահակիր շոգենաւի ծով իջեցնելը, որ շատ աջողվեցաւ։ Այդ նաւի բունը շինելու համար գործ է ածված 83,250 պուդ պողպատ, 15,550 պուդ երկաթ և 3400 պուդ պղնձէ խառնուրդ։ Նաւը կարող է կրել 5,700 տոնն։ Նա կունենայ 16 թնդանօթներ և մինաներ։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ հրէական հարցը քննող մասնաժողովը միջնորդում է Ռուսաստանի հրէական ամբողջ ազգաբնակութեան թիւը հաշւելու մասին։

կոնտրօլի բաժնի պաշտօնների և ռոճիկների նոր կարգերը, ասում են, կը գործադրվեն եկող յունվարից։ Ռոճիկները աւելացնվում են գլխաւորապէս ստորին պաշտօնեաներին աստօլոնաչալնիկից սկսված։

ՕԴԷՍՍԱ, 19 օգոստոսի։ Երէկ բացվեցաւ բնագէտների ժողովը։ Ժողովի նախագահ ընտրված է պրօֆէսօր Մեչնիկօվ, նախագահի օգնականներ ընտրված են Բուտլերօվ, Կօվալեօվսկի և Սկլիֆասօվսկի պրօֆեսօրները։

ԼՕՆԴՕՆ, 19 օգոստոսի։ Բատավիայից հեռագրում են, որ Կրակատօա կղզու գտնված տեղի և Սիբերուտեան կղզիների մէջ կազմվեցան 16 նոր հրաբուղխներ, Սինեհօրն հրաբուխից կազմվեցան 5 հրաբուխներ։ Բանտանը ծածկված է մոխրով, ազգաբնակութիւնը փախել է։ Միայն Տանագօրիան շրջանի մէջ 700 դիակներ են գտնված։

ԶԱԳՐԵԲ, 19 օգոստոսի։ Վճռված էր վերականգնել պետական յայտագիրները ունգարական լեզուով։ Խօրվատական բօնը յայտնեց, որ այդ միջոցը կիրագործվի միայն այն դէպքում, եթէ դրան չի ընդդիմանայ ազգաբնակութիւնը, որ շատ կասկածաւոր է։

ՊԵՇՏ, 19 օգոստոսի։ Երէկ գիշերը Սօցիտօրի վրա յարձակվեցաւ լաւ զինաւորված մի խումբ, որ կողոպտեց հրէաների կայքը և ընդդիմադրողներին սպառնում էր հրացանի առնել։

ԿՕՊԵՆՀԱԳԵՆ, 20 օգոստոսի։ Մեծ իշխանուհի Մարիա Պավլօվնա այսօր հասաւ Ֆրիդենսբորգ ամրոցը, որտեղ կը մնայ մի քանի օր և յետոյ կուղևորվի Մեկլենբուրգ Շվերին։ Այսօր կը հասնեն Ֆրիդենսբորգ Շվերինի մեծ դուքսը և դքսուհին երեք իշխանների հետ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 օգոստոսի։ Կոմս Շամբօրի մահուան առիթով պալատի մէջ հինգ օրեայ սուգ է նշանակված։ Հրատարակված է 1883 թուականի նոր զինուորների ցուցակը, որ բաժանված է նահանգների և շրջանների։ Որոշված է փոփոխել զինուորական շրջանների արտիլերիական վարչութիւնների շտատերը, որոնց համեմատ Խարկօվի և Կազանի շրջանների արտիլերիայի հրամանատարները կանուանվեն արտիլերիայի կառավարիչներ։ Արտիլերիայի հրամանատարի օգնականների պաշտօնը ոչընչացնվում է Ս. Պետերբուրգի, Վիլնօի, Վարշավայի, Կիեվի, Խարկօվի և Մօսկվայի զինուորական շրջանների մէջ։ Պօլտավայի նահանգապետ Բիլբասօվ իր խնդիրքի համեմատ արձակված է ծառայութիւնից հիւանդութեան պատճառով։

ԶԱԼՑԲՈՒՐԳ, 20 օգոստոսի։ Այստեղ հասաւ կոմս Կալնօկի և երէկ ու այսօր երկար ժամանակ խորհրդակցում էր իշխան Բիսմարկի հետ։

ՓԱՐԻԶ, 20 օգոստոսի։ „Journal des Débats“ լրագիրը հաղորդում է, որ ֆրանսիական կառավարութիւնը դիտաւորութիւն չէ ունեցել կրեդիտ պահանջել զօրքերի մօբիլիզացիայի համար։

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ, 20 օգոստոսի։ Տաս օրվայ կարանտինը Դանուբեան նաւահանգիստների մէջ ոյժ կունենայ միայն այն նաւերի համար, որոնք հասնում են ասիական Թիւրքիայից։

ԻՐԿՈՒՏՍԿ, 20 օգոստոսի։ Այսօր ուղարկված է 350 պուդ և 12 ֆունտ ոսկի։

ՄՕԳԻԼԷՕՎ-ՊՕԴՕԼՍԿ, 20 օգոստոսի։ Դնեպրը գետի վրա նաւագնացութիւնը դադարեցաւ ջրի պակասութեան պատճառով։ Ժմերինկա-Մօգիլեօվ երկաթուղին կառուցանելու համար նշանակված մասնաժողովը վերջացրեց իր պարապմունքները։

ԿԱՅԻՐԷ, 20 օգոստոսի։ Վերջին օրերի ընթացքում Ներքին Եգիպտոսի մէջ խոլերայից մեռան ընդամէնը 9 հոգի, իսկ Վերին Եգիպտոսի մէջ 327 հոգի։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 20 օգոստոսի։ Թիւրք-չերնօգօրիական սահմանական նոր գիծը ընդունեց իշխան Նիկօլայ, որ այսօր ուղևորվում է Չերնօգօրիա։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 օգոստոսի։ Հրատարակված է Բարձրագոյն հրաման զինուորական-դատաստանական հիմնարկութիւնների շտատերի մասին։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ Բօլգարիայի և Ռումինիայի հետ առևտրական յարաբերութիւնների կենդանանալու պատճառով նշանակվում է շոգենաւերի կանոնաւոր հաղորդակցութիւն ռուսաց և Դանուբեան նաւահանգիստների մէջ։ Նոյն նպատակով Մօսկվայի վաճառականների խումբը միջնորդում է երկաթուղիական վարչութիւնների հետ համաձայնութիւն կայացնելու մասին, որպէս զի ուղղակի հաղորդակցութիւն նշանակվի Մօսկվա-Դանուբեան Օդէսայի վրայով։

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԻԱ, 21 օգոստոսի։ Պաշտօնական տեղեկութիւնների համեմատ խօլերայի սկզբից մինչև օգոստոսի 20-ը մեռել են 27,318 հոգի։

ՓԱՐԻԶ, 21 օգոստոսի։ Անամի թագաւորը պարտաւորվեցաւ անմիջական յարաբերութիւններ չունենալ Չինաստանի հետ։ Պատերազմական մինիստրի ճանապարհորդութիւնը դէպի իտալական սահմանը յետաձգված է անորոշ ժամանակով։

ԶԱԳՐԵԲ, 21 օգոստոսի։ Անկարգութիւնները Զագօրէի մէջ սաստկանում են։ Մինիստրութեան խորհրդատու Դաւիդ, որի կարգադրութիւնները պետական յայտագիրների մասին ունգարական լեզուով առիթ տուին Զագրեբի անկարգութիւններին, ուղևորվում է Պեշտ, որտեղ երևի նոր պաշտօն կը ստանայ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 օգոստոսի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 95 ր. 87 կ., երկրորդ 94 ր. 12 կ., երրորդ 94 ր. 50 կ., չորրորդ 93 ր. 75 կ., հինգերորդ 94 ր., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ

սօն կը դառնայ։ Օրինակի համար, Գեր. Օրմանեանը Կարին գալով, Միացեալ-ընկերութիւնից և պատրիարքարանից յանձնարարված էր նրան, որ Տիմօթէոս վարդապետի աջակցութեամբ Բասենու գիւղօրէից մէջ դպրոցներ բանայ։ Գեր. Օրմանեանը որոշելով իր թեմից պ. Եղիշէ էֆ. Տուրսունեանին, պ. Արփարեանին, Միացեալ ընկ. տեսչին յանձնեց և պատուիրեց ներկայանալ Բասենու Աստուածածնայ վանքի վանահայր Տիմօթէոս վարդապետին։ Յիշեալ պարոնները ներկայացան. Տիմօթէոս վարդապետը շնորհակալութեամբ ընդունեց հիւրերի առաջարկութիւնը և հրամայեց որ պատրաստեն գիւղերը շրջագայելու և գիւղացոց համաձայնութեամբ դպրոցներ բանալու։ Մեր պարոնները վանահօր աջը համբուրելով հեռացան։ Ինչ տեղ որ գնացին, հալածվեցան, մի քանի գիւղերում էլ ծեծվեցան գիւղացիներից. հազիւ հազ կարողացան Կարին փախչել։ Վերջը հասկացվեցաւ, որ սուրբ հայրը վաղօրօք խրատել էր գիւղացիներին թէ «փարմասօնները կը գան դպրոցներ բանալու և ձեր որդոց անհաւատ շինելու, զգոյշ կացէք, չը սխալվիք»։ Այժմ սուրբ հայրը խստիւ արգելում է գիւղացի երիտասարդաց լրագիր կարդալու։

Գալով ազգասէր պարոններին, սոքա իրենց գործունէութեան ասպարէզը օրըստօրէ կընդլայնեն, մէկի տեղ երկուսին փոս կը զլորեն, արժանաւորների հայրը կանիծեն, անարժանների ոտը կը պագնեն, բացի իրանցից ոչ ոքի չեն հաւանի, մէկ րոպէի մէջ կուզեն երկրագնդի չուրջը պտտել, մի ձեռքով 10 ձմերուկ կը բռնեն։ Սոցա գլխաւոր պարապմունքը մշակութական է, փիլիսոփայական է. փախախուար, մորուքաւոր մարդ տեսածին [illegible]

Թամարայ վեհափառ կաթողիկոսը կառուցանելով գինատներ Օսմանեան զօրաց համար, զօրքերը կը ստիպվին գիւղացի հայ տներից հեռանալ. սակայն ես կասեմ, որ կը սխալվին, որովհետև հայ գիւղ մտած ժամանակ, բացի Մգօյից և Յագօյից ոչ ոքի չես պատահի, մնացեալները Պօլիս կաչխատին և երբէք չեն վերադառնայ, համոզված լինելով որ իրենց ընտանիքը ապահովուած է զինուորներով, որոնց շնորհիւ քրդերը չեն յարձակվի իրենց ընտանեաց կողոպտելու, ուստի վեհափառ տէրը լաւ կանէր, որ այդ գումարով, վանքի մէջ՝ դպրոց, արհեստանոց, հիւանդանոց բանար և պանդխտութեան առաջն առնէր, այն ժամանակ մէկի տեղ երկու չքանչան կը ստանար։

Սուրբ Կարապետի վանահայրը՝ իրենց կարդացածն առարկելով թէ՝ քրդերին, եթէ այսչափ չը պատուենք, այն ժամանակ մեր վանքը կը թալանեն, հայերին մի րոպէի մէջ սրի կանցնեն։

Բասէնու սուրբ Աստուածածնայ վանքի Տիմօթէոս վարդապետն էլ անշուշտ պէտք է ասէ, իրեն արդարացնելով թէ ուսումնարան բանալով, լրագիր կարդալով իմ հեզ գառնուկներս, ջանասէր եզներս և կաթնատու կովերս փարմասօն կը դառնան, տէրութեան վնաս կը տան և ինձ մարդու տեղ չեն դնի։ Ահա թէ ինչպիսի հոգևորականներ կարող են երկար ժամանակ կեանք ունենալ Տաճկա-Հայաստանում և կուրծքերը չքանչաններով զարդարել։ Սուտ չէ ասած այն առածը, թէ Թիւրքի սատանան հայն է։

—

Կարաուրգան և Զիվին՝ առաջինը ռուսաց և վերջինը տաճկաց սահմանագլուխներն են։ Յուլիսի 28-ին, Բայրամի (տաճկաց) օրը, մենք՝ ուխտաւորներս [illegible]

Սակայն ոչինչ չը կարողացան ստանալ. պահանջողին պատասխանը լինում էր դագանակով կամ խարազանով քէօթակ (ծեծ)։ Մի երևանցի հայ և ալէքսանդրապօլցի թիւրք հրացանի հարուածներից հազիւ կարողացան ձիաները հեծնել և ռուսաց սահմանը փախչել։ Մենք որ վեց հոգի էինք և ոտով, մեզ յայտնեցին թէ «Բայրամի պատճառով տեղոյս մինբաշին գնացել է խասի-սու (Կարաուրգանից $1/4$ ժամ հեռու) աղօթելու, այս պատճառով դուք շատ կուշանաք և ձեր անցագրերը վաւերացնող չը կայ, ուստի հրամայեցէք գնանք գիւղ, այնտեղից կարող էք անցնել ռուսաց սահմանը»։ Մենք ստիպվեցանք հետևել տաճկաց զինուորներին, մտանք գիւղ, մեզ հրաւիրեցին այբան (թան) խմել և տարան մի գոմ, որտեղ իջևանած էր մինբաշին։ Մտնելով մինբաշիի զիւանատունը, յանուն օրինաց հրամայեցին զէնքերը քակել և յանձնել դռնապանին։ Գոմը մտնելուց կէս րոպէ վերջը անակնկալ մեզ վրա յարձակվեցան 10 զինուորներ, երկուսիս ևսկոյն շղթաներով կապեցին և տարան գոմի մութ անկիւնում կապեցին, մինչև այդ անկիւնը հասնելս տեսանք, որ մեր ընկերներին արդէն այնտեղ սիւնից կապած, սկսել են թալանել, որին ենթարկեցին և մեզ. խլեցին զէնք, փող, անցագիր, չոր, ինչ որ ունէինք, և մեզ փախստական անուանեցին։ 3 ժամ մենք շղթայակապ մնացինք։ Մեզանից ղըլչարցի մի ծեր, Աղամալօվ, և մի վանեցի գթութիւն խնդրեցին, որոնց պատասխանեցին բօզղիով։ Գոմանից յետոյ երկու պահապան և երկու հեծելազօր զինուորներով մեզ բերեցին մի անպատ ձոր, որտեղից ցոյց տուին մի չափը և յայտնեցին՝ դա Կարաուրգանի ճանապարհն է։ Մենք [illegible]

Թայթեցին մինչև Ղարս։ Վանեցի երիտասարդին այսօր ֆուրգօնով ճամբեցինք իր հօր մօտ Երևան, որը քանի տարի է տուն չէ վերադարձել։ Իսկ ղըլչարցին դեռ հիւանդ պառկած է անկողնում։ Խեղճի մէջքը վնասվել է խարազանի և դագանակի հարուածներից։ Զքաւորութիւնը չէ ներում դատ բանալու։

Մեր ուխտաւորները, որոնք ըստ մեծի մասին Թիֆլիսցիք էին և մասնաւորապէս Երևանցիք, այսօր միայն համոզվեցան ասելով «եթէ մեզ ռուսահպատակներիս այդ անիրաւ Թիւրքերը այդչափ նեղացնում ու չարչարում են, ապա ինչ կը լինի խեղճ տաճկահայերի հալը, որոնք չեն վայելում ռուսաց իրաւունքը։»

Այսօր, Կարա-Ուրգանի սահմանագլխի կառավարիչ հայազն Եղիշէ էֆ. Տէր-Գաբրիէլեանը մասնաւոր նամակով տեղեկացրել է Ղարս, յայտնելու մեզ՝ թէ մեր թալանը թիւրք կառավարիչներից յետ է խլել և հրաւիրում է ստանալու, որին յայտնում ենք մեր խորին շնորհակալութիւնը։

Սա առաջին, տասներորդ և հարիւրերորդ անգամը չէ, որ ճանապարհորդները, գլխաւորապէս տաճկահպատակները, ենթարկվում են այսպիսի արկածներին։ Արդեօք տաճկաց կառավարութիւնը երբ և իցէ ի նկատի պէտք է առնի այդ անիրաւ դատաւորների արարմունքը։

Յուսով ենք, որ ռուսաց բարեխնամ կառավարութիւնը ևս անուշադիր չի լինի, իր հպատակաց վերաբերմամբ տաճկաց սահմանագլխում պատահած անկարգութիւնները հեռացնելու։

Մի ուխտաւոր

215 ր. 75 կ., երկրորդ 211 ր. 50 կ., արեւելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 92 ր. 12 կ., երկրորդ 92 ր. 12 կ., երրորդ 92 ր. 12 կ., ոսկի 8 ր. 32 կ.: Ռուսաց 1 րուբլ Լոնդոնի վրա արժէ $23^{13}/_{16}$ պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա $203^{1}/_{4}$ մարկ, Փարիզի վրա $251^{1}/_{4}$ ֆրանկ: Բօրսայի տրամադրութիւնը ամուր է:

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

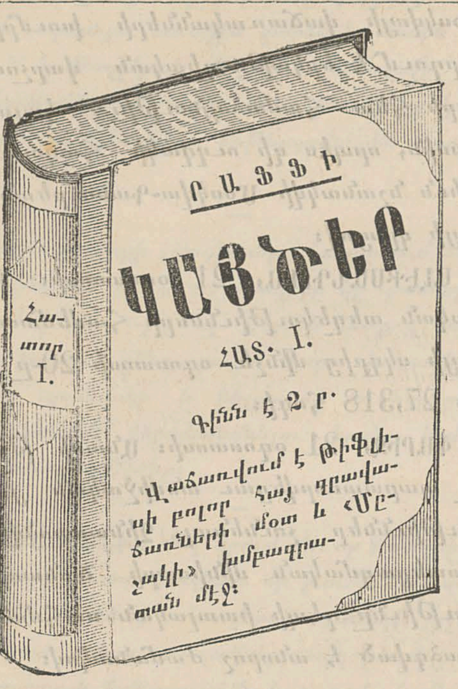

ՄԻ ՕՐԻՈՐԴ, որ աւարտել է իր ուսման ընթացքը ռուսաց օրիորդական գիմնազիայում և պարապել է հայոց ուսումնարաններում ՉՈՐՍ ՏԱՐԻ ուսուցչուհութեամբ թէ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԻԶՈՒՄ և թէ ԿՐԹԱՐԱՆՆԵՐՈՒՄ,—ցանկանում է գաւառական քաղաքներից մինում ուսուցչուհութեամբ պարապել: Պայմանների մասին գիմել պ. Զ. Գրիգորեանցի գրախանութը:

2—10

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1-ից ԵՐԵՒԱՆՈՒՄ ԲԱՑՈՒԵԼՈՒ Է
ԼԵՒՈՆ ԹԻՒՍԻԿԵԱՆՑԻ ՊՐՈԳԻՄՆԱԶԻԱՆ

Ընդունելութիւնը սկսվում է Օգոստոսի 15-ին. երեխայք ընդունվում են՝ գիշերօթիկ և երթեւեկ. մանրամասն պայմանները կարելի է իմանալ իւրաքանչիւր օր պրոգիմնազիայում, Թարխանօվսկի փողոցի վրա ՆԱՀԱՊԵՏ ՄԵԼԻՔՕՎԻ տանը:

5—10

Փնտռում եմ ՀԱՇՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՄԲ պարապելու ՏԵՂ կրկնակի իտալական և հասարակ մեթոդայով ՀԱՅՈՑ կամ ՌՈՒՍԱՑ լեզուներով ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ 7 ժամից յետոյ ՁԱՓԱՒՈՐ ռոճիկով: Հասցէս Զուբալովի քարվանսարայ, Գասպարեանցի մագազինում: Նոյնպէս սովորեցնում եմ աշակերտներին ամեն ժամանակ:

Սմբատ Գեւատտարեանց

ՊՈՒՆՇԻ կարամէլ:

ՌՕՄԻ ՀԱՄ: ՄՐԳԵՐՈՎ լցված: ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ բոլոր քաղաքներում:

ՆԻԺՆԻ-ՆՕՎԳՈՐՕԴՈՒՄ տօնավաճառի ժամանակ հասցէն. Сѣмянный рядъ д. Муратова.

9—10 (1)

Этикетъ утвержденъ Правительствомъ.

ЖЕСТЯНКА 20 ЧАШЕКЪ 1 РУБ.

ПРИ ТРЕБ: ПОЧТОЙ ПРИЛАГАТЬ НА ОТПРАВКУ.

Подделка будетъ преследуема строго закономъ.

(5. 10. 25) 11—24

ԵՐԿԱԹԷ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ
ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ

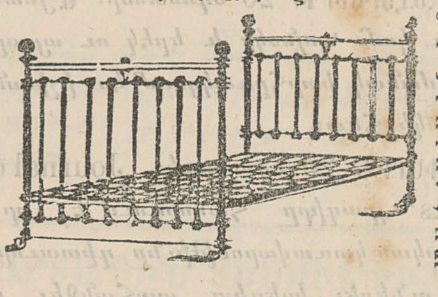

Մի հոգու համար 8 րուբլուց, երկու հոգու համար 14 ր., մահիճներ ծովային խոտով լցված 6—9 ր. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ: Նոյն տեղը մեծ քանակութեամբ ԱՄԱՆՆԵՐ, դանակներ պատառաքաղներ և երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ, կողպէքներ, թերթ, տղամարդկերանց և կանանց ԹԱՄԲԵՐ, մատուցարաններ, ԿԼԷՕՆԿԱ, ռէվօլվերներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ալբօմներ, կօնֆեկտներ, ԹԷՅ 1-ին հունձի և այլն 25% աւելի լաւ և էժան քան թէ ուրիշ տեղ:

77—100

КЁЛЕРСКАЯ
УКСУСНАЯ ЭССЕНЦІЯ.

35—50

„ԱՂԲԻՒՐ“

Կէս տարվայ բաժանորդագրութիւնը շարունակվում է:

Կէս տարվայ բաժանորդները կը ստանան նաև №№ 4—6, որովհետև Հարֆիլդի կենսագրութիւնը, որ շարունակվելու է հետևեալ համարներումն էլ, սկսուել է տպագրուել № 4-ից:

Կէս տարվայ բաժանորդագինը 2 րուբլի է: Պօլսում «Աղբիւրին» կարելի է ստորագրուել «Բուրաստան Մանկանց» հանդիսի խմբագրատանը:

ԳԼՕԲՈՒՍԻ ԳՐԻՉՆԵՐ

Որոնցով կարելի է գրել ամենակոպիտ թղթի վրա:

Միակ գործակալ ԼԻԱԿԱՆ Խ տեղը կան ամենի համար մեծ ԳՐԻՉՆԵՐ էժան քան թէ նոյնպէս ԹԱՆԱՔ, ներ, գմուռ, ՄԱ րիչներ, պենալ, ներ, ծխախոտի ՆԵՐ, ածելիք, ս ներ, ԲԱԶԿԱԹՈՌ բարկու կախելու ՏԻՆԵՐ, վզադօտ ... լութիւն ԱՆԳ ԱՆՈՒԹ: Նոյն տեսակ ձեռագրեքանակութեամբ ամեն ձևի 25% ուրիշ տեղ: Կան թուղթ, տետրակ ՏԻՏՆԵՐ, քարեդ ԳՐՉԱԿՈԹ, քսակամաններ, ՄԿՐԱՏ ռոցներ, խալիչա ՄԱՀՃԱԿԱԼ, վեհամար իրեր, ԳՕ ներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, բրիտանական մետալից իրեր, ԼԱՊՏԵՐՆԵՐ, գդալներ, ԲԱԺԱԿՆԵՐ, ջրամաններ, երես լուանալու ամաններ, ֆիլտրա, կրանշվոցներ, այգու մկրատներ, շորի շչեօտկագլխի, երկաթէ թելերից, ձիու համար: Մակենտօշներ: Բժշկական թուղթ վառերկլօզետի համար և այլն և այլն:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ:

34—100

Մ. Ն. ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ ՊԱՀԵՍՏ

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ՄԱՆՐԱԾԱԽՍ

ԱՐՄԵԱՆՍԿԻ ԲԱԶԱՐ, ԿԱՏՕԼԻՉԵՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑԻ ԱՆԿԻՒՆ, ՏՈՒՆ № 13

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԿԱՐԱՍԻՔ, զանազան աթոռներ 35 րուբլուց դիւժինը, բազկաթոռներ 6 ր., դիվաններ 12—25 ր., կաչելի, մանկական աթոռներ և այլն: ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, ճանապարհի մահճակալներ, պահարաններ, ծալվող սամօվարներ: Ջեռօցաններ 2 ր. 75 կ.—26 ր., սակվոյաժ ձեռքի և ուսից կախելու, ճանապարհի սումկաներ, ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ԱՐԿՂԵՐ 5 ր. 50 կ.—30 ր.:

Սամօվարներ, խոհանոցի պղնձէ ամաններ, կօֆէյնիկ, թէյամաններ, ութօներ և աղալու գործիք, գերմանական էմալով ամաններ, ԵՐԵՍ ԼՈՒԱՆԱԼՈՒ ՄԱՐՄԱՐԻՕՆԻ ամաններ 40 ր., երես լուանալու պղնձէ և ժեստի ամաններ:

ՊԱՏԻ ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ 9 ր., տուալէտի հայելիներ 2 ր. 40 կ.—13 ր., զանազան մետալների մոմակալներ 1 ր.—15 ր., սեղանի գդալներ 4 ր. 50 կ. և թանգ, թէյի գդալներ Ֆրաժէի, մելխիօրի, լեհական և բրիտանական արծաթից աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ, դանակներ, պատառաքաղեր 2 ր.—26 ր.:

ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ ԿՕՇԻԿՆԵՐ կանանց և մարդկերանց, հովանոցներ կանանց և մարդկերանց, ռուսական և անգլիական պողպատէ և երկաթէ դանակներ, յայտնի գործարաններից, 10,000 հատ անգլիական և գերմանական կողպէքներ 10 կ. և աւելի:

ՌԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ զանազան տեսակի 3 ր. 50 կ.—35 ր., պատրօններ րէվօլվերների համար, հրացան 6 ր. և աւելի, զանազան մեշոկներ, կշեռքներ: Անգլիական և ամերիկական կլէօնկա 50 կ.—2 ր. արշինը:

Մշտապէս ունեմ 10,000 ֆ. ԹԷՅ Պոպօվ եղբայրների, կաֆէ ՄԻԽԵԼՍՕՆԻ, թէյի համար խմորեղէն Էյնեմ, ՌԷՅՆԳԱՐԴԻ սիգարներ, հոտաւէտ ջուր (Օդըկօլօն) ծխվող փոշիք, պուդրա, գլիցերինի սապօն և այլն, աւելի էժան քան թէ ուրիշ տեղ:

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ գալանտերէյի զանազան ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ, ծխախոտի արկղ, դրամարկղ, քսակներ, սանդրներ, շապիկներ, լայկի ձեռնոցներ կանանց, զինուորական զամշի ձեռնոցներ, գարուս, թելեր, բրօնզի և մարմարիօնի թանաքամաններ, մխրամաններ, գրիչներ, մատիտներ, գրչակոթեր, սուրգուչ, փոստի թուղթ, ծրարներ և այլն:

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ խցաններ (պրօբկա) հանքային ջրերի, գարեջրի, գինու և դեղատան ապրանքների համար, նոյնպէս և ուրիշ առարկաներ:

Վերև յիշված բոլոր առարկաները ունեմ մեծ քանակութեամբ և ստանում եմ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ և ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ գործարաններից անմիջապէս:

Առևտրականներին զիջումն և առանձին պայմաններ:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել. Тифлисъ. М. Н. ТЕРЪ-НИКОГОСОВУ.

40—100

ՍՏԱՄՈՔՍԱՅԻՆ ՑԱՒԵՐԸ
ՊԷՊՍԻՆԵԱՆ ԳԻՆԻ „ԲՈՒԴՕ“

Այդ գինին շատ դուրեկան համ ունի, 25 տարի շարունակ գործ է ածվում հետևեալ դիպվածներում. ԱԽՈՐԺԱԿԻ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹԵԱՆ, ՍՏԱՄՈՔՍԱՅԻՆ ՑԱՒԵՐԻ և առհասարակ ԱՆԿԱՆՈՆ ՄԱՐՍՈՂՈՒԹԵԱՆ ժամանակ:

Պէպսին „Բուդօ“ ճանաչված է փարիզի բժշկական Ակադեմիայից և արժանացաւ առաջին մեդալների ՓԱՐԻԶԻ աշխարահանդիսում 1867 թ. ՎԻԷՆՆԱՅԻ 1873 թ. ՖԻԼԱԴԵԼՖԻԱՅԻ 1876 թ. և ՓԱՐԻԶԻ 1878 թ.:

Paris: Hottot—Boudault, 7, Avenue Victoria.

Գլխաւոր պահեստը ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ Բարձրագոյն հաստատված կովկասեան ընկերութեան դեղատան ապրանքների վաճառման:

Դէպօ Շահ-Պարոնեանցի, Գրիմնակի և այլ դեղատներում:

Սեպտ. 1-ին Երևանում բացուելու է
ԼԵՒՈՆ ԹԻՒՍԻԿԵԱՆՑԻ մասնաւոր պրոգիմնազիան:

Պայմանները կարելի է իմանալ հիմնարկողից ամեն օր Երևանում, Թարխանօվսկի փողոցում, Մելիքօվի տանը: Օտարաքաղաքացիք ուղարկելով հիմնարկողին մի 7 կօպ. փոշտի մարկա կը ստանան պրոգիմնազիայի տպած կանոնադրութիւնը:

10—10

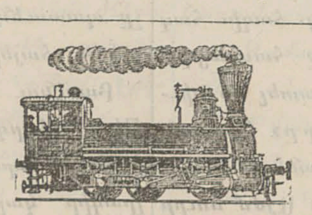

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԳՆԱՑՔՆԵՐ

Ճանապարհորդների գնացքներ Բաթումի և Բագուի մէջ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
	ժամ. րոպէ.	ժամ. րոպէ.		ժամ. րոպէ.	ժամ. րոպէ.
Բաթում. .	—	8— „ առ.	Բագու. . .	—	10—23 առ.
Սամտրեդի.	12— 2	12—18	Գանձակ . .	12—20	12—48 գիշ.
Րիօն . . .	1— 9	1—22	Թիֆլիս . .	7—49	8—31 առ.
Սուրամ . .	6— 8	6—11 երեկ.	Գօրի . . .	10—56	11— „
Միխայլօվօ.	6—23	6—33	Միխայլօվօ.	12—26	12—46
Գօրի . . .	7—53	8— 2	Սուրամ . .	12—58	1— 1
Թիֆլիս . .	10—25	11—11	Րիօն . . .	5—54	6— 9 երեկ.
Գանձակ . .	6—20	6—39 առ.	Սամտրեդի.	7— „	7—20
Բագու. . .	8— 8 երեկ.	—	Բաթում. .	11—21 երեկ.	—

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 22 Августа 1883 года. Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час., Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.